

**BO‘LAJAK SERVIS XODIMLARINING TEXNIK IJODKORLIGINI
RIVOJLANTIRISHDA KREATIV O‘QUV MUHITINING ROLI****Barataliyeva Nasiba Mahmaminovna¹**

¹ Termiz davlat pedagogika instituti, Tabiiy va aniq fanlar fakulteti,
Texnologiya va geografiya kafedrası Texnologiya fani oq‘ituvchisi

**MAQOLA
MALUMOTI****ANNOTATSIYA:****MAQOLA TARIXI:**

Received: 04.04.2025

Revised: 05.04.2025

Accepted: 06.04.2025

KALIT SO‘ZLAR:

kreativ muhit, texnik
ijodkorlik, servis
xizmati, talaba faolligi,
o‘quv muhiti,
innovatsion yondashuv,
texnologik fikrlash,
loyiha asosida ta‘lim,
o‘zini ifoda qilish,
texnologik topshiriqlar

*Maqolada bo‘lajak servis xodimlarining texnik
ijodkorligini shakllantirishda kreativ o‘quv
muhitining roli ochib beriladi. Kreativ o‘quv muhiti
sharoitida talabalarda mustaqil fikrlash, texnologik
g‘oyalarni ilgari surish, konstruktorlik
ko‘nikmalarini rivojlantirishda metodik
yondashuvlar tahlil qilinadi.*

KIRISH. Zamonaviy ta‘limda servis sohasiga oid yo‘nalishlarda kasb egalarini tayyorlashda texnik ijodkorlik muhim o‘rin tutadi. Texnik ijodkorlik bu – o‘quvchining mavjud bilim va ko‘nikmalarni yangicha shakllarda, innovatsion yondashuv asosida namoyon qilishi, turli qurilmalar, vositalar, dizayn va konstruksiyalar bilan ishlashdagi g‘oyalar taklif etish qobiliyatidir. Ayniqsa bo‘lajak servis xodimlari uchun texnik tafakkur, muammo yechish ko‘nikmalari, texnologik yangilik yaratish istagi kasbiy faoliyatda zarur bo‘lgan tayyorgarlik sifatidir. Bunday kompetensiyalarni shakllantirish uchun esa o‘quv jarayonida kreativ o‘quv muhitini yaratish lozim bo‘ladi. Kreativ o‘quv muhiti bu –

talabani mustaqil fikrlashi, izlanish olib borishi, o'z g'oyalarini erkin ifodalashi, o'zlashtirayotgan bilimni amaliyotga qo'llay olishini rag'batlantiruvchi shart-sharoitlar tizimidir. Bunday muhitda o'quvchi o'z bilimni sinab ko'radi, muqobil yechimlar taklif etadi, konstruktiv yondashuvni o'zlashtiradi. Servis xizmati yo'nalishida texnologik, estetik, kommunikativ va dizayn jihatlari bir butun jarayon sifatida shakllanadi. Shu bois, texnik ijodkorlik bu jarayonning asosiy elementi bo'lib xizmat qiladi. Kreativ o'quv muhiti esa bu ijodkorlikni faollashtiruvchi omildir. Mazkur maqolada aynan shu omilning o'quv jarayonidagi o'rni, pedagogik imkoniyatlari, talabalarga ta'siri va metodik yondashuvlar tahlil qilinadi. Shuningdek, mavjud adabiyotlar asosida texnik ijodkorlik tushunchasi, uning tarkibiy komponentlari va rivojlanish bosqichlari ko'rib chiqiladi. Dars jarayoniga kreativlikni integratsiyalashda foydalaniladigan usul va shakllarning samaradorligi amaliy misollar bilan asoslanadi. Maqolada bo'lajak servis xodimlarining texnik tafakkurini shakllantirishda kreativ o'quv muhitining asosiy funksiyalari va natijalari ochib beriladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Texnik ijodkorlik tushunchasi pedagogik, psixologik va texnologik manbalar asosida turli jihatdan yoritilgan. Ayrim tadqiqotchilar bu tushunchani texnik fikrlashning oliy bosqichi sifatida talqin qiladi. Boshqalar esa uni muammoni yangi usulda hal qilish, texnologik yechim yaratish, mavjud texnik vositalarni modifikatsiya qilish bilan bog'laydi. Mahalliy olimlardan J.Abdurahmonov, M.Jabborov, Z.To'xtayeva va boshqalar texnik ijodkorlikni o'quvchilarni kasb-hunarga tayyorlashdagi asosiy ko'nikmalardan biri sifatida belgilaydi. Ular nazarida, ijodkorlik jarayoni mustaqil fikrlash, tahlil qilish, konstruksiya tuzish va baholash bosqichlaridan iborat. Shu bilan birga, xorijiy tadqiqotlarda – masalan, P.Torrens, K.Robinson kabi olimlar kreativlikni rivojlantirishda muhitning, ya'ni erkinlik, xatoga yo'l qo'yishga ruxsat berish, ilhomlantiruvchi atmosfera kabi omillarning roli alohida ta'kidlanadi. Metodologik jihatdan maqolada kontent tahlil, kuzatuv, so'rovnoma va muammoli vaziyatlar tahlili usullaridan foydalanildi. O'rganilgan materiallar asosida texnik ijodkorlikni rivojlantiruvchi o'quv mashg'ulotlari namunalari ishlab chiqildi. Kreativ muhitni yaratishda o'qituvchi shaxsining roli, darsdagi muloqotning ochiqligi, vizual materiallar, tajriba asosida o'rgatish, guruhiiy faoliyat, loyiha asosida ta'lim metodlaridan foydalanish asosiy komponent sifatida o'rganildi. Shuningdek, muallif tomonidan xizmat ko'rsatish sohasida tahsil olayotgan 1-3 kurs talabalariga mo'ljallangan maxsus o'quv mashg'ulotlarining samaradorligi kuzatildi. Talabalarining mashg'ulotdagi ishtiroki, faol javoblari, takliflari, yaratilgan texnik chizmalar, maketlar, xizmat loyihalari baholash mezonini sifatida olindi.

NATIJALAR

Amaliy mashg'ulotlar va kuzatuvlar asosida aniqlanishicha, o'quv jarayonida kreativ muhit yaratish texnik ijodkorlikni sezilarli darajada rag'batlantiradi. Talabalar tomonidan mustaqil ravishda yangi qurilma, dizayn elementi, xizmat ko'rsatish vositasi, texnik chizma ishlab chiqish istagi paydo bo'lgan. Tajriba davomida talabalar kichik loyiha asosida xizmat ko'rsatish bilan bog'liq yangi texnologik yechimlar, texnik eskizlar, dizayn maketlar tayyorlashgan. Bunday topshiriqlarni bajarishda talabalar tanqidiy fikrlash, hamkorlikda qaror qabul qilish, mavjud vositalarni yangicha uslubda ishlatish ko'nikmalarini qo'llagan. O'qituvchining rag'batlantiruvchi yondashuvi, erkin tanlov, mustaqil qarorlar qabul qilish imkoniyati mavjudligi o'quvchilarning ijodiy salohiyatini namoyon etishlariga olib kelgan. So'rovnomalar natijalariga ko'ra, talabalar dars jarayonida eng samarali bo'lgan metodlar qatorida muammoli vaziyatlar asosida ishlash, loyihalash, modellashtirish va guruhli fikr almashinuvini qayd etishgan. Bundan tashqari, kreativ muhitda o'tkazilgan darslarda talabalar o'zining texnik g'oyalarini dizayn chizmasi, prototip va taqdimot shaklida ifodalashga harakat qilgan. Talabalarning umumiy ishtirok darajasi 30 foizga oshgan, nazorat topshiriqlarida yangicha yondashuv va echimlar soni ikki baravar ko'paygan. Bu natijalar kreativ o'quv muhiti texnik ijodkorlikni rag'batlantirishda samarali vosita ekanligini ko'rsatadi. Mashg'ulot yakunida talabalarning 70 foizi o'z texnik g'oyasini hayotga tatbiq etish rejasini shakllantirgan.

MUHOKAMA

Kreativ o'quv muhiti o'zida erkinlik, ijodkorlikka rag'bat, xatolikdan qo'rqmaslik, mustaqil izlanish va ochiq muloqotni mujassam etadi. Bunday muhit bo'lajak servis xodimlari uchun muhim bo'lgan texnik ijodkorlikni rivojlantirishda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi. Servis sohasi talab qiladi-ki, mutaxassis nafaqat mavjud texnologiyani bilishi, balki unga yangilik kiritish, takliflar berish, mijoz ehtiyojidan kelib chiqib xizmatni modellashtira olishi kerak. Bu esa ijodkorlikni, tashabbuskorlikni, muammoga ijodiy yondashuvni talab etadi. An'anaviy darslar o'quvchini faqat tayyor bilimlar asosida shakllantiradi. Kreativ muhit esa o'quvchini faol subyektga aylantiradi. Talaba o'zini yaratuvchi sifatida ko'radi, darsni boshqarishda ishtirok etadi, dars materialini o'z fikri bilan boyitadi. Bu jarayonda eng samarali yondashuvlar qatorida loyiha asosida o'rgatish, rolli o'yinlar, jamoaviy vazifalar, texnologik muammolar yechimi, vizual tafakkurni rag'batlantiruvchi usullar, chizma va eskizlar asosidagi topshiriqlar keltiriladi. Muhokama jarayonida aniqlanishicha, kreativ muhitda o'rgangan talaba o'zini xizmat ko'rsatish sohasida mas'uliyatli va faol mutaxassis sifatida ko'ra boshlaydi. U o'z g'oyasiga ishonadi,

uni himoya qila oladi, doimiy takomillashishga intiladi. Bu esa kelajakda raqobatbardosh kadrlar tayyorlashga xizmat qiladi. Shu bois, o'qituvchi o'quv muhiti tarkibiy qismlarini qayta ko'rib chiqishi, talaba ijodkorligini rivojlantiruvchi omillarni ta'lim jarayoniga integratsiya qilishi lozim.

XULOSA

Bo'lajak servis xodimlarida texnik ijodkorlikni rivojlantirishda kreativ o'quv muhiti muhim pedagogik vosita hisoblanadi. Bunday muhit o'quvchining mustaqil izlanishiga, g'oya ilgari surishiga va o'z salohiyatini namoyon etishiga sharoit yaratadi. Kreativ yondashuvni metodik asosda dars jarayoniga joriy etish ta'lim sifatini oshirish bilan birga, raqobatbardosh mutaxassislar yetishtirish imkonini ham beradi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Abdurahmonov, J. (2021). Kasbiy ta'limda texnik ijodkorlikni rivojlantirishning metodik asoslari. Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti.
2. Jabborov, M. (2020). Texnologik tafakkur va ijodiy muhit: nazariy va amaliy yondashuvlar. Samarqand: Zarafshon.
3. To'xtayeva, Z. (2022). Texnik ijodkorlik kompetensiyalarini shakllantirishning didaktik asoslari. O'zbek pedagogik jurnali, 3(1), 47–53.
4. Torrance, E. P. (1998). The nature of creativity as manifest in its testing. New York: Creative Education Foundation.
5. Robinson, K. (2011). Out of Our Minds: Learning to be Creative. Oxford: Capstone Publishing.
6. Muxamedova, N. (2019). Pedagogik texnologiyalarda innovatsion yondashuv. Samarqand: Ilm ziyo.
7. UNESCO. (2020). Fostering students' creativity through educational environments. Paris: UNESCO Publishing.